

> Retouradres Postbus 18601 2502 EP Den Haag

Ministerie van Financiën
t.a.v. de minister van Financiën
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Datum	Pagina	Kenmerk
27 maart 2024	1 van 3	2024-0000114841

Betreft
Eindbrief bemiddeling EenVandaag – ministerie van Financiën

Geachte heer Van Weyenberg,

Op 24 maart 2023 heeft een journalist bij EenVandaag een klacht ingediend bij het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (hierna: Adviescollege). Aanleiding voor de klacht was de wijze waarop uw ministerie zijn verzoek om informatie behandelde. Het Adviescollege is daarmee verzocht te bemiddelen tussen EenVandaag en uw ministerie.

Met deze brief bevestigt het Adviescollege dat de bemiddeling is beëindigd en informeren wij u dat het Adviescollege niet zal overgaan tot het uitbrengen van een advies. Wij zenden een afschrift van de brief aan EenVandaag. Ook wordt de brief gepubliceerd op onze website.

Aanleiding voor de klacht en verloop van de bemiddeling

De klacht van de journalist richtte zich op de trage afhandeling van zijn Woo-verzoek van 30 mei 2022. Hoewel de omvang van het verzoek volgens uw ministerie beperkt leek, had de journalist op het moment van indienen van de klacht bij het Adviescollege geen enkel zicht op een besluit. Toezeggingen om hem regelmatig op de hoogte te houden van de voortgang werden niet nagekomen. Uiteindelijk heeft EenVandaag het ministerie op 27 januari 2023 in gebreke gesteld en vervolgens een beroep wegens niet tijdig beslissen ingediend.¹

¹ Vanwege een administratieve ommissie aan de zijde van EenVandaag is dit beroep echter niet ter zitting gekomen.

Op 24 mei 2023 hebben de bemiddelaars intakegesprekken gevoerd met beide partijen en op 27 juni 2023 heeft een eerste gezamenlijk gesprek plaatsgevonden, over het verloop van het Woo-verzoek en het belang van goede communicatie. EenVandaag had door de trage afhandeling sterk de indruk dat de politieke gevoeligheid van het verzoek aanleiding was om te vertragen. Opbrengst van dit gesprek was onder meer dat EenVandaag een duidelijker beeld kreeg van de gang van zaken bij het ministerie, en het ministerie meer begrip kregen voor de positie van de journalist. Ook sprak het ministerie de intentie uit zo snel mogelijk te beslissen op het Woo-verzoek, en beloofde het EenVandaag via wekelijkse updates op de hoogte te houden.

Op 16 oktober 2023 meldde het ministerie vervolgens dat het besluit de lijn in was gegaan en op 25 oktober 2023 vond een tweede gezamenlijke gesprek plaats. Hierin kreeg EenVandaag een toelichting op de parafenlijn en de gehanteerde werkwijze binnen het ministerie waarin verschillende betrokken afdelingen consensus moeten bereiken op het te nemen besluit. EenVandaag gaf tijdens dit gesprek aan van de lengte van de parafenlijn "enigszins moedeloos" te worden. De wekelijkse updates werden evenwel gewaardeerd. Afsproken werd daarom dat het ministerie EenVandaag op de hoogte zou blijven houden over de voortgang totdat het besluit zou zijn genomen. Dat gebeurde uiteindelijk op 13 november 2023.

EenVandaag heeft de bemiddelaars daarop laten weten geen bezwaar te zullen maken tegen het besluit. Wel heeft EenVandaag zijn ongenoegen uitgesproken over de lange duur van het traject, mede in relatie tot de uiteindelijke hoeveelheid verstrekte documenten. Hierdoor was niet alleen de nieuwswaarde verdampt, maar werd voor de journalist zijn vermoeden bevestigd dat de politieke gevoeligheid van het dossier hier een belangrijke rol in heeft gespeeld. Deze indrukken zijn op 7 februari in een afsluitend gezamenlijk gesprek geadresseerd en besproken.

Resultaat bemiddeling

Het doel van de bemiddeling was om de afhandeling van het Woo-verzoek van EenVandaag door het ministerie van Financiën vlot te trekken. Het oorspronkelijke Woo-verzoek dateert van 30 mei 2022. Dat betekent dat het ministerie 532 dagen (bijna anderhalf jaar) nodig had om te kunnen beslissen op het Woo-verzoek. Dit terwijl de wettelijke termijn maximaal 28 dagen is (met verlenging naar in totaal 42 dagen bij omvangrijke of gecompliceerde verzoeken).

Tijdens de bemiddeling bleek dat besluitvorming veel tijd in beslag nam, mede vanwege de wijze waarop het ministerie Woo-verzoeken behandelt. Voorafgaand aan het openbaar maken van informatie vindt er uitvoerige en tijdrovende interne afstemming plaats. Als daarbovenop ook bij derden-belanghebbenden om een zienswijze moet worden gevraagd, kunnen deze termijnen onaanvaardbaar lang worden. Zelfs als het besluit klaar is, bestaat de parafenlijn waarin een besluit moet worden goedgekeurd nog uit acht (!) opeenvolgende momenten waarop parafering noodzakelijk is. Pas dan kunnen het besluit en stukken worden verzonden en gepubliceerd. Alleen het doorlopen van de parafenlijn kostte bij dit Woo-verzoek hierdoor al 28 dagen. Daarmee heeft het ministerie een proces ingericht waarmee men ook bij een eenvoudig Woo-verzoek al snel uit de tijd loopt. Het Adviescollege vindt dit eens te meer problematisch omdat de individuele medewerkers van het ministerie, die hard werken om een Woo-verzoek naar tevredenheid te behandelen, zich daardoor in een situatie bevinden – gecreëerd door het ministerie zelf- waarin zij moeilijk aan die termijnen kunnen voldoen. En verzoekers dus altijd te laat hun informatie krijgen. Hierin ziet het Adviescollege ruimte voor grote verbeterstappen.

Daarnaast vindt het Adviescollege het moeilijk te begrijpen dat er op geen enkel moment in die 532 dagen is ingegrepen om een versnelling te bewerkstelligen. Het ministerie verkoos om ijzerenheinig vast te houden aan de eigen processen en interne organisatie, in plaats van met enige zelfreflectie naar zijn handelen te kijken en te bezien wat nu vanuit het perspectief van de verzoeker zinvol was om te doen. Deze reflex was er zelfs niet nadat het Adviescollege een bemiddeling gestart was. Dat daarbij de kwaliteit leidend zou zijn – zoals door het ministerie in de bemiddeling naar voren is gebracht – overtuigt in dat verband niet zonder meer, nu de snelheid van het besluitvormingsproces ook een onderdeel is van ‘kwaliteit’. In die snelheid is het ministerie naar het oordeel van het Adviescollege ernstig te kort geschoten. Ook hierin ziet het Adviescollege ruimte voor verbetering.

Organisatieverbeteringen

Het Adviescollege is verheugd te horen dat het ministerie van Financiën inmiddels bezig is de afhandeling van Woo-verzoeken te verbeteren, en hier centrale regie opzet. Wel ziet het Adviescollege bij de nieuwe werkwijze nog de nodige risico's, onder meer omdat de parafenlijn blijft bestaan en ook het “consensusmodel”, waarin afdelingen zowel aan de voorkant (bij de totstandkoming van het besluit) als aan de achterkant (in de parafenlijn) maximale inspraak hebben. Deze dubbele lus kost buitensporig en onnodig veel tijd. De ambitie van de nieuwe werkwijze dient hoe dan ook te zijn dat het gemiddelde Woo-verzoek binnen de wettelijke termijnen wordt afgehandeld. Het Adviescollege adviseert het ministerie Woo-behandelaren aan te stellen met een stevig mandaat, en op hun professionele beoordeling te durven vertrouwen.² Zij beoordelen de informatie immers op grond van de Woo. De rol van de betrokken beleidsdirectie kan in de meeste gevallen beperkt blijven tot ondersteunend. Dat komt ook het werkplezier en het geloof in eigen kunnen van uw medewerkers ten goede.

Tot slot

Het Adviescollege hecht aan een democratie waaraan iedereen actief kan deelnemen en kan volgen wat de overheid doet. Het in de Woo verankerde recht op informatie dient dat doel. Voor een goede behandeling van een Woo-verzoek is snel, open en doorlopend contact tussen het bestuursorgaan en de verzoeker van groot belang. Daarbij is het belangrijk dat het bestuursorgaan zich in alle fasen van dat verzoek open opstelt en meedenkt met de verzoeker. Het ministerie van Financiën heeft tijdens de bemiddeling aangegeven dit als leerpunt mee te nemen voor de toekomst.

Het Adviescollege waardeert het dat zowel EenVandaag als het ministerie van Financiën zich tijdens de bemiddeling behulpzaam en open hebben opgesteld en bedankt hen voor de inzet.

Met vriendelijke groet,

Namens het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding,

Lydia Bremmer,
secretaris-directeur

² Zie hiervoor ook het advies na de niet-geslaagde bemiddeling tussen een wetenschapper en het ministerie van Financiën.